Tečaj XIX. **NOVICE** List 14.

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 3. aprila 1861.

Ena izmed najimenitniših nalog o kmetijskih rečéh kranjskega deželnega zbora.

Treba bi bilo, da že pervi kranjski zbor bi se pečal s takimi rečmi, kterih vredenje je deželi zlo zlo potrebno. Med te zlo važne opravila se šteje postavno vredenje sedanjega brezpostavnega razkosanja gruntov. Kakor je nekdaj veljala škodljiva prepoved, grunte na drobne kose razprodajati, tako sedaj začenja prihajati škodljivo nezmerno razkosanje brez konca in kraja.

Pri obravnavi te zadeve bi utegnilo biti treba pretresovati naslednje čvetire prašanja:

1) kaj je koristniše kmetijskemu stanu posebno, pa tudi deželi sploh, da gruntne posestva nerazcepljive ostanejo, ali da se smejo razdrobiti na kose?
2) Ako je razdrobljenje dovoljeno, kako deleč sme segati?
3) Kdo naj bode varh in čuvaj, tudi razsodnik te mere?
4) S kolikšnim gruntnim posestvom naj se skaže, kdor želí napraviti uselbitev (Rückenbesitz) zunaj mest in tergov?

Leta 1849 se je pretehtovalo po ministerskem ukazu: ali bi se gledé na korist in dobiček posamnih gruntnih posestnikov in cele dežele smelo dovoliti razdrobljenje ali razkosanje gruntne posesti, ali popolnoma prepovedati? Po razodevi raznih deželnih navad v našem cesarstvu in uzrokov, kako da so se te navade ukoreničile, je ministerstvo poterdilo navade vseh dežel s pristavkom, naj deželni zbori določijo, kako ima biti za naprej v tej zadevi.

Sedaj so ti zbori pred durmi, toraj se mu ponudi ta kosček, naj ga skusi zgristi tako, da bode koristno za vse, sedanjemu rodu in vsem naslednikom naše dežele.

Francozka vlada je po celi Ilirii dovolila nezmerno razdelitev gruntnih posestev. Ko so Francoza zapodili iz naših krajev, je avstrijanska vlada gruntnim gosposkam prepustila oblast, razkosanje grunta po svoji previdnosti dovoliti ali pa ne. Leta 1848 so bile uničene vse zveze med gruntno gosposko in podložnimi, in od tistihmal je vsak le sam svoj gospod in dela po svojem. Umni gospodarji delajo dobro, slabi gospodarji pa ravnajo s svojimi grunti, da se Bog usmili! Grunt za gruntom se razcepuje večidel tako, da nazadnje sama ljuba hiša staremu gospodarju ostane. Kako mu je mogoče, za naprej pošteno živeti, in ne klôp soseski biti? Pa dalje: Če on še pohištvo prodá, gré naslednikú dovoljenje dati, da se na to siromaštvo sme ženiti? Vemo sicer, da mnogo naših kmetov je v velikih nadlogah dandanašnji in da so prisiljeni prodati kar imajo; al od takih revežev ni tù govorjenje, ker vemo, da „sila kola lomi“.

Razdelitev ali delitev gruntov se pa ne smé naravnost in sploh prepovedati, sicer bi sčasoma utegnili gruntje v roke takih bogatinov zlesti, ki bi jih po laški in angležki navadi revežem v najem (štant) dajali in namesto prejšnih podložnih bi imeli za naprej večidel revne najemnike ali štantmane. Da bi se bogatini gotovo tega lotili, bi jih mikala in napeljevala nizka cena gruntov, ktere bi nezmožni kmetje ne mogli preseči, in veliki činži od kupa brez vse nevarnosti kaj na kupu zgubiti. Kup na drobno prodanega grunta zmaga marsikteri lahko, in tako se velikrat primeri, da se nekteri deli grunta dražje prodajo, kot bi se iz celega grunta skupaj prodanega skupilo.

Po ti poti je delavnemu in šparovnemu revežu priložnost dana, si sčasoma toliko sveta skupiti kolikor ga bode potreba po postavah za uselbitev tù ali tam. Tudi porabi dober gospodar to priložnost lahko zato, da si svoje posestvo lepo vkup zloži in koristno okroži.

Iz tega se vidi, da bi ne bilo prav, ako bi se razdelitev gruntne posesti popolnoma prepovedala, pa tudi ne, ako bi se brezpostavno in nezmerno razkosanje dovolilo. (Konec prih.)

Kako se more pitavno (žlahno) drevje saditi in rediti?

Skušnja učí, vidi se, in ljudje tožijo, da pitavno drevje ne raste rado in ne rodí sadja obilno, če je ravno iz sadovnice ali drevjenice (Baumschule) vcepljeno vzeto ali kupljeno, in v dobro zemljo posajeno; memo tega pa divjaki v germovji skopani, v sadovnjaku vsajeni in cepljeni, lepo rastejo in radi rodijo.

Res je in pogostoma se vidi po sadovnjakih in zakopih po goricah, da imenitno sadno drevje, jablane in hruške, ktere so iz sejanih pešek na gredi ali v sadovnici zrastle in izrejene bile, slabo rastejo, malo rodijo, hitro se postarajo in mehovnate, majhne in košaste ostanejo.

Ljudje to viditi se izgledujejo, skimavajo, in nevoljni eden druzega poprašujejo, kaj bi vzrok tega bilo?

Vzroki so najberže toti:

a) Cepljenjaki ali divjaki, male že cepljene ali necepljene drevesa, ktere se iz grede vzamejo, ali iz sadovnice kupijo, pridejo zdaj v sadovnjaku ali v zakopji v terdo, divjo, nevdelano in nepognojeno zemljo, kadar so poprej na gredi ali v drevjenici v prekopani, rahli, pognojeni, zato v dosti boljši zemlji rastle, kakor zdaj; in če se tota zemlja ravno tudi dobra vidi, pa vendar ni tako dobra, kakor pognojena na prekopani gredi; kajti drevo je ravno tako kakor človek ali kaka druga stvar, če iz dobre reje pride v slabejo, se kmali pozná, da slabejša postaja.

b) Najde se, da je tako drevje pregloboko posajeno, da dosti debla v zemlji tičí; korenine pridejo v presuho in preterdo zemljo, da jih še deževnica ne namaka zadosti, in nima živeža, da bi spešno rastlo.

c) Zemlja, ako se pod drevjem ne prekopa in ne gnojí, je prevena, bolj terda in slaba, in zato drevju manj hranitna in hasnovitna, posebno če je ilovnata, pešena in kamnita.

d) Divjaki v hosti skopani zato raji rastejo v sadovnjaku, ker iz nevdelane zemlje pridejo v enako nevdelano, in ker niso boljše zemlje navajeni; zato ni proti njih naravi, če se presadijo, tako kakor pri onih iz sadovnic, kteri so rahi, nježlavi; zato tudi slabeje nature.

e) Mlademu pitavnemu drevju tudi radi červi škodijo, posebno jablanam, ki se pod skorjo napravijo in deblo ogrizejo.

Iz tega izhajajo sledéči nasledki in nauki:

1. Kdor pitavno drevje sadí, naj ga v dobro, rahlo zemljo posadi, v kakoršni je v gredi ali v drevjenici rastlo, če češ, da ti bo rado rastlo in rodilo.

2. Jamo skopaj zadosti globoko in široko, notri deni najpervo drobnega gnoja ali černe dobre zemlje, in jo lepo razgerni; postavi na njo tako globoko drevo, da ga bo dež dovelj namakal — ako je jama pregloboka, nasuj jo z boljo zemljo, da bodo po mokri zemlji korenine rastle in se razhajale. Tako ravnati nas učí vsako divje in samorastno drevo v lesu, logu in v gojzdu ali hosti, da drevesa ne spuščajo svojih korenin pregloboko v zemljo, ampak jih le po verhni boljši in rodovitniši zemlji razprostirajo, da jih dež in rosa po potrebi napajata. Če boš tako drevesa sadil, sem ti porok, da ti bojo čversto rastle in sčasoma gotovo tudi obilo rodile. Tudi špičnato ali iglenato drevje, ktero spušča največje glavne korenine v zemljo, nima debla dosti v zemlji, kakor hojke, smreke in bori.

3. Ne sadi drevja blizo vkup, in tudi ne pod drugim drevjem, da si ne bo eno drugemu napoti z vejami, kadar se razraste, in se ne duší; nikoli ne rodí rado, če je pregosto.

4. Ako hočeš, da ti sadno drevje jako rastlo bode, prekopaj celi sadovnjak, in ga pognoji s kakim drobnim gnojem, plevnjekom ali dervotonšekom in sadi krompir, ali sejaj grahorko, kakor se to vidi po lotmerških verhih; samo pri deblu drevje odkopati v jeseni, pozimi zmerzavati pustiti in proti poletju okrog njega gnoj davati, drevju malo ali nič ne hasne, če so ravno to že stari delali. Ako se drevje le po koreninah gnojí, ne pa okrog debla, mu najbolj hasne.

5. Če nimaš prekopane ali rahle in gnojne zemlje za drevje, temuč prost sadovnjak, zakopje ali zemljo okoli hrama, sadi rajši divjake v hosti skopane, in jih cepi, kakor pa iz drevjenice; kajti totim je tota zemlja bolj primerna, kakor drevjeničnim.

6. Ljudje zdaj pogostoma pravijo, da sajeno drevje več ne zraste tako veliko kakor nekdaj, da vidijo stare jablane, hruške, skoriše in kostanje jako visoke. Vzrok tega je, da je sedaj malo takih drevorejcov, kteri bi vedili drevje primerno obdelavati. Drevo se mora klestiti in spodnjih vej trebiti, da kviško raste in deblo dobí, zrastlo bo in visoko in debelo bo. Če se mu pa spodnje veje puščajo, ti zraste na germ in ostane majhno, nizko in se hitro postara. Drugi vzrok je, tote stare drevesa so čez sto do dvesto let stare; človek ne dočaka, da bi zdajno drevje tako veliko zrastlo.

7. Ako mlado drevo verh zgubí, to je, če vse verhe na stran poganja, kviško pa nobenega, poreži jih, samo najvišjega, najlepšega in prikladnejšega mu pustí, postavi dolg kol ali ranto k njemu, ga zravnaj in priveži na-nj odločeni verh na več krajih, da drevo verh dobí, kviško raste in iz vej krono napravi. Toti verh pusti tako dolgo privezan, dokler močen postane in pokonci raste.

8. Če pri mladem ali starejšem pitavnem drevji najdeš spodaj na deblu rujave krugljice ali zjedi, je gotovo na deblu červova luknja; poiši jo, vzemi kako dolgo leseno šibko vejico, pahaj jo v luknjo tako deleč, dokler ji na konec ne prideš in če je šibica na koncu mokra in če po luknji bezaje žlopa, je znamenje, da si červa pokončal, in zjedi ne boš pod njim več našel. Š.

Ložki potok.

(Konec).

Ker je zemlja revna in vseh ljudí živiti ne more, si iščejo po druzih potih življenja. Obertnija ni na visoki stopnji; obóde in rešeta delajo pa ne kaj veliko za kupčijo; trame tešejo, ktero delo jim jako spod rok gré in jih vozijo na Obloke ali v Planino. Poleti si zaslužijo nektere tedne s košnjo nekaj ranjšev; tudi „legarje“ za železnico tešejo na Notranjskem. Toda največi zaslužek je le na Horvaškem, kamor vsako leto vse možko beží, mladeneč 14 let star in mož, ki so mu krepke močí že začele pojemati, se tamkaj bratita. Različne dela imajo; najbolj pa obdelujejo les, in zato so njih roke bolj urne in pripravne, ali tešejo „legarje“ za železnico iz hrastja ali doge, ali pa delajo derva; zmirom pa je njih delo silno težavno in terdne mišice morajo biti v tistih, ki hočejo zimo v horvaških gojzdih preživeti. Pa niso vsak za-se, ampak se v društva skupijo, ki se jim pravi „kompanije“; in eden je poglavar vsakega društva. Ko se pogodijo s tergovcom, se podajo v gojzd, kjer imajo delo. Silno hrastje tisučerih let korenine razpenja po zemlji in stojí nepremakljivo kot hribje, na kterih raste. Zlo tema je poleti pod zelenimi veršiči, ki se v jeseni razjasni, ko listje velo odpada. V gojzdu si naredé kolibo iz desk, ki je kaj revna, kar se notranje oprave tiče; ne vidiš druzega kot štiri gole stene s streho pokrite. Dečko, kakor pravijo fantiču kakih 14 let, ima vsaki dan opravilo zjutraj ob treh ogenj zanetiti, suhljadi, listja in vej mora dostikrat iti iskat v temno noč, ko silni mraz vse ude oledeniti hoče, ojstra burja v mladi obraz bodeče brije, reveż se trese ko bičje, ko ga silni veter sèm ter tjè vije; in v gojzdu tulijo volkovi na vse vetre, blizo in daleč, da je res strah iz kolibe se pokazati. Ko se ogenj v suhljadi dobro vplamení, se v kotlu sneg raztopi in turšični žganjci se skuhajo ali bolj rečeno spečejo, ker terdi so in v ustih ko žaganje. Ta živež je celo zimo dan na dan brez zabele. Čez dan delajo na vse žile, da je več zaslužka, in zvečer pozno se vležejo spat, pa ne na mehko posteljo, ampak na slamo na terdih tleh razstlano, obuti in vsi oblečeni, noge obernjene proti ognju, ki sredi kolibe gorí, da se led in sneg otaja čez noč; zvečer niso v stanu izzuti obuvala. Saj si vsak lahko misli, da tako življenje pri turšičnih nezabeljenih žganjcih trikrat na dan in delo terdo in počasno o hudem zimskem mrazu, ko hrastje po gojzdu od mraza poka, ne storí človeka mehkužnega, ponoči jih pihlja skozi špranje kolibe ojstra burja in jim tako spanje prijetno dela. Pa včasi se dobí tudi bolje delo kje drugej, ko se dobro imajo in ajdovi žganjci na masti plavajo, ko jim gosi in rac ne pomanjkuje in dobre sladke vinske kapljice. Ako veliko zaslužijo čez zimo, prinesó o véliki noči ali o binkoštih domú precej denarja; dečko dobí na pol kar drugi, po 100 gold. na vsakega pride, ako je dobro, in vodja za trud tudi nekaj več. Včasih je tudi slaba, da se res ne plača trud.

V Travniški vasi je tudi parna žaga, ki vsako leto sila veliko tramov potrebuje, da je zmiraj v delu in žagance se vozijo na Obloke in v Planino, od kodar se po železnici ali na kolah v Terst vozijo. Pri ti žagi si ljudje veliko lepega denarja zaslužijo, kakor tudi z vožnjo žaganc in tramov.

Lani se je nova šola sozidala, ki je kaj lepa in prostorna. Ondotni gosp. fajmošter A. Pibernik so si veliko prizadeli, da se je potrebno poslopje veče naredilo, kar bo gotovo hasnilo fari. Tudi gosp. Lavrič, ondašnji učitelj, zasluži pohvalo, verli Slovenec je in si jako prizadeva s šolarji; ne samo navadne šolske predmete učí, temveč tudi sadjorejo; napravil je blizo šolskega poslopja lepo drevesno šolo.

Kar jezika tiče, govoré tù jako čisto, veliko lepih besed se še najde med ljudstvom, ki drugod niso znane; sploh nemčevanja tukaj ni; nekaj besed naj tù postavim, kar mi je znanih: floss = plav; matast adj. = neumen; matec = neumnež; kebast = samo v gačah in srajci; dobelj = fähig (tudi v staroslov.), les = gojzd (tudi v staroslov.). Jezika ne zavijajo tako močno kot sosedni Rib-

ničanje, le na koncu besedo malo zategnejo, na pr., ako koga pokliče: Matija*a*, Uršaa. Govoré tudi vsi možki dobro horvaško, pa med slovenski govor ne mešajo nikoli horvaške besede; tako razločijo: slov. spriditi in horv. pokvariti.

Kar tiče šeg kerstnih, pogrebnih in ženitnih, mi ni vse natanko znano. Pa to se mi enmalo čudno zdi, da mož in žena nikoli skupaj ne hodita, ne v cerkev, ne v kerčmo, ne po drugih opravkih; možje skupaj, žene skupaj; ko oženjena skupaj ne hodita, tedaj še manj neoženjena raznega spola.

Sladko vince je tù v posebni časti, pijo ga radi, vesele národne pesme prepevaje, ki jih imajo dosti. Posebno v nedeljo popoldne se lahko čuje krepki glas veselih fantov, ki pijó za denar, ki so ga s tako velikim trudom na Horvaškem zaslužili. Nekaj národnih pesem sem zapisal in jih tù pridenem. *) Jan. Vesnin.

Lega Jugoslavenov.

§. Prerorenje Jugoslavenov strašno polagoma gré; vsaka stopinja polna je narodnega znoja; kjer se koli naša reč zglasi in poterka na same domače vrata, povsod je težkega prepira z vsakojakimi protivniki. Človek mislil bi po broju ali številu našem sodeč, da ne more težko biti; al razne želje delé nas po željah protivniških v toliko narodičev, na kolikor nas je politika razdrobila. Al žalibog ne smemo reči, da si nismo tudi sami nekaj krivi; robstva privajeni radi si verige pletemo in kujemo, kjer jih še ni. — Pregledajmo malo nekaj lego; mi Slovenci znamo najbolje, kaki nas žuli žulijo; boječi smo do sirot; klanjamo se pohlevno, kjer imamo očitne naravne pravice zahtevati, ter se še hvalimo, kako se radujemo sponam težkim; zato je lahko bilo, da so nas razdelili na šest zemeljskih zborov, kjer nas tako razdružene lahko zatare birokratično-aristokratična stranka; po takem vidimo tudi, kake so slovenske volitve razun kranjske dežele; štajarski Slovenci volili so večidel same Nemce, tam je očitno prevagala birokracija; ravno taka je na Koroškem; po Istri in na Goriškem vidiš malo več kot same talijanske imena izvoljenikov! Po takem je viditi, da so edini Slovenci na Kranjskem, kjer so razun ponemčene Ljubljane domači gospodarji ne pa „slovenische Partei“, celó zmagali in dokazali so očitno, da so se spomnili slovenskega imena in osemnajstletnega našega zastopnika.

Kaka je pak za ostale Jugoslavene? Ko se je prašalo o tem, kaj bo s Srbi in Hervati, hladno so se med seboj gledali, namesto da bi se bili kmalo spoznali in zedinili se kot bratje; in lepo so jih nadmodrili Magjari; zdaj pa kuku lele in joj! Skoro, da je že prepozno. Srbi so inkorporirani; Medjimurje ravno tako; samo Dalmacije in vojaške meje so se Hervati bolj vroče poprijeli; al perve talijanonemci, druge vojakonemci ne dajo iz rok. Težko je naše prerojenje! In bolj ko se po Dalmacii Slaveni, ki imajo samo orače, pastirje in na jugu tergovce, nikjer pa vradnikov in županov, ponašajo pohlevno, bolj jih tolcejo po glavah. Tako smo dobili 15. sušca lep program iz Zadra, podpisan od 15 mož, ki je živ dokaz, kako so našinci pohlevni v ti zemlji celó slovanski, da ne bo talijanski jezik obnemogel, kakor so nekteri lažnjivi preroki raznašali, da se uradnikom ni treba bati za dozdanji kruh itd.; al kaj se čuje že 18. iz Zadra! Lahi so že pred 17., ko je volitva bila za vasí, tako rjuli in razsajali zavoljo kandidatov, da je veliko vasí odločilo ne voliti, samo da se ne imajo po ulicah do kervi cukati; na dan volitve pa cele derhali laške pred gimnazijo čakajo g. D. ter sramotno ž njim postopajo, policija pa na pomoč pozvana še le pravi, zakaj so Slovani nered napravili, da so sami krivi! In v takih so okolinostih volili ta dan osem poslancov; da po takem niso Slaveni, lahko je misliti. — Taka je lega Jugoslavenstva, ter bo nam težko préd pravice, dokler ne bodo Talijani dalmatinski naši vladi pokazali, da ona zdaj gleda le razvitek velikotalijanske ne pa velikonemške politike. In préd nam vsem ne bo čiste narodne pravice, dokler se svetu drugikrat ne pokaže, da mi ne iščemo kot Nemci in Talijani središča zvun Avstrije, ampak v sami Avstrii!

*) Pesmice drugo pot. Hvala lepa za poslano; prosimo večkrat kaj. Vred.

Mervice narodnih običajev.

(V Istri okoli Pazina.)

Na dan pred vsemi Svetimi se sožerna na žernove (Handmühle) od vsakega žita posebe eno malo, pa se tudi vzame graha, pažula, leče, boba, v kratko vsakega, kar se dá mleti; za tem se te moke pomešajo, se umesi in speče velik hleb na zahvalo in spomenutje, da je Bog dal vsake verste žita itd., in da je to že vse pod streho spravljeno, kar se dá mleti. Gospodinja podelí od tega hleba vsem ljudém v hiši, pošilja ga tud žlahti in znancem bližnjim in dalnjim, in kar ga ostane, ga hranuje in po malo delí do kakih treh tednov. In ta kruh se imenuje pogača semenača. J. V.

Nekaj o urokih.

(V Istri okoli Pazina.)

Nevestina dota se peljá ponoči, da ki na slamnico urokov ne stavi; ako bi padla z voza, so uroki gotovi. Tako-le se pa uroki preganjajo: V mižol (ali žmul, Trinkglas) se veržejo tri ugleni goruči; ako potonijo, so uroki, ako plavajo, niso; kadar se ugleni v vodo mečejo, se govori: „uroki! uroki! oči mu spali, ki vas je dal;“ za tem se uročna stvar s to vodo poškropi. Ako je živina uročna, se prepaše s černim trakom, se podkuri (pokadí) z uličino in z lavoriko, se ugasijo uroki, ker uglenje v vodo metati, se pravi „uroke ugašati“; na to se vzame star klobuk, pa se ž njim živina dergne od repa do nosa trikrat, govoreč vsakikrat: „uroki, uroki, oči mu spali, ki ti jih je dal.“ Da se človek urokov obrani, ako misli, da ima ki uročne očí, se naredí skrivaje šterpič (figa s persti) ali rogjé, da žugavec in mezinec stegne, druge perste pa stisne.

Nekteri zamerjajo, da se take reči obznanujejo, pa ne pomislijo, da je treba rane našega ljudstva pervo dobro poznati, ako jih hočemo celiti. J. V.

Prislovice in reki isterski.

Sam mu nagradil in nasadil. (Sem ga preskerbil s hišo in zemljo obdelano).

Môra malemu otroku pete gloje, a velega sase.

Ki gré v crikav neopran, ga hodoba na crikvenem pragi obliže.

Priti do pol uzora (do pol zrelosti).

Ako češ nič (neumnega) poznat, daj mu luč važgat.

Ako se govorí od kega, neznaje, jeli živ ali mertav, se pristavlja: Bog mu daj zdravlje, ako je živ; ako je mert, Bog ga pomiluj.

Ako ki kega sili piti, se mu odgovorí: Sam pil po vašoj dobroti, i ću piti po božjoj i svojoj volji.

Vela suša velu moču čeka.

Tuji nohti slabo češu. (Od mačeh pri pastorkih).

Treba zabiti, kakor materino mliko.

Ki će križ bušnit (kušnit), mu se je poklonit (pobožen, poniżen biti).

Lažeš kamo kruh slažeš (debelo lažeš).

Misec je tekal pred suncem, a ono se nato

razjadi i prime i hiti blata va njega, i zato ima mesec mače (maroge).

Juha nima ni skrame ni mrame (ne cinka).

Dobar junak oružje sobom nosi.

Lepoznanski del.

Turki in raja.

Poleg ilirskega.

(Dalje.)

VII.

„Glej! glej! kaka serčnost“ — začudijo se hajduki, ko se Emira med njimi oglasi; vidilo se je, da jim devojka dopada. „Blaga devojka! — junaška devojka! bogami, škoda da je paganka“ — čulo se je od več strani.

„E, dobro“ — reče Mladen, nasmehljaje se nekoliko — „če je tako, mi ti verujemo, devojka. Al vedi, da med nami ni navada, da se žene, še manj pa dekleta vtikajo v to, kar možje govoré. Vendar, ti tega ne veš; kaj če tudi vediti Turkinja? Pojdi toraj in pripravi se na pot; ženske hočejo ti biti v pomoč; jutro zarano hočem te odvesti tvojemu očetu. Nadjamo se, da te zmed nas ni nihče kaj razžalil.“

„Mislim, da tudi vi se čez mene pritožiti ne boste mogli“ — zaverne poklonivša se Emira in pogledaje proti Aleksu, hoče poljubiti roko staremu Mladenu, rekoč: „Ti si dober, starček, in peljal me bodeš k očetu.“

„Dobro, dobro, dete“ — reče Mladen potegnivši nazaj roko — „pusti to, kajti kaj tacega ni pri nas v navadi“, in gladevši jo po laseh ji reče z nenavadnim njemu glasom: „Ti si dobra, devojka, samo zato mi je žal, da si na veke pogubljena, ker nisi keršćena; pa slušaj me, kaj ti bodem povedal: Ako ti bo srečna prilika, da se soznaniš s sveto pravoslavno vero: popusti svojega lažnjivega preroka, ki te bo le pogubil ter se udaj Jezu-Kristu in materi njegovi, najsvetejši gospej! — To te more pekla rešiti! Zdaj pa hodi, dete, tukaj ti ni mesta, dokler terpí naš pogovor“.

„In vi, bratje!“ — oberne se k hajdukom, ko se je Emira oddaljila — „poslušajte še enkrat in sicer zadnjipot moje besede, akoravno vam ne morem porok biti, da bi nas osoda ne zedinila več na tem mestu; zakaj česa se imamo nadjati od nezvestobe turške? Čujte me tedaj!“

„Govori, govori! oče Mladen“ — prosijo hajduki, odkrivši se.

„Znano vam je, dragi bračo, zakaj smo se lotili orožja. Obljubi svoji smo ostali zvesti, tolkli smo pagana Turčina brez prestanka, gore balkanske, šume in planine bosanske svedočijo dela naše. Postavili ste me za vodja, in jez sem se na vso moč trudil, vrednemu biti časti vodja junakov“.

„Imena tvojega nikdar ne bomo pozabili! Slava ti, oče Mladen!“ — zaupijejo kakor iz enega gerla hajduki. Mladen, priklonivši se na vse strani, nadaljuje svoj govor“. Tolkli in ropali ste Turčina, kakor se pristoji pravemu hajduku, in čuda plena se je nagomililo. Spravljali smo ga, dokler ne pride čas, da bi bogastvo mogli vživati. In zdaj, hvala Najvišjemu, je čas došel. V hlevih za pečinami je okoli sto čilih konjičev; nas je vseh okoli osemdeset, tedaj dobí vsaki enega; za ostale hočemo srečkati. Vès drugi plen pa hoče se razdeliti v osemdeset enacih delov, vsaki naj vzame svoj del in naj dela ž njim po svoji prosti volji; samo to želim, da ohranite mir s Turki, dokler nas oni sami s svojo kervoločnostjo ne potirajo na novo v hajduke. Vam je li to po volji, bratje?“

Hajduki molčijo en čas in potem se tiho med saboj razgovarjajo; naposled stopi eden naprej in reče: „Tvojo željo, Mladen, hočemo spolniti; al o delitvi plena nismo s teboj enacih misel“.

„Pa kaj imate ugovarjati?“ — vpraša Mladen — „li ni pravično tako?“ „Ti tako misliš, al mi drugo“ — odgovoré hajduki. „Pozabil si namreč na sebe, na Glavača in Šeravico. Slušaj tedaj naše mnenje. Za petnajst enacih delov naj se plen več razdeli, kakor si Ti rekel; — za tebe pet, za Šeravico pet in za Glavača pet. Tako nam hoče biti vsem po volji, ako ti dovoliš?

„Tako veljá“ — dostavijo enoglasno hajduki — „tako naj bo“! „No“ — pregovorí Mladen po kratkem premišljevanju — „ker tako hočete, naj bo tedaj!“

„Živio“ — zakličejo hajduki.

„Še nekaj“ — spregovorí zopet vodja. „Jutri hočemo se raziti, morebiti za dolgo, morebiti pa le za majhen čas; — kakor si že bodi, spodobi se, da se na razstanku počastimo. Potem če me desetero zmed vas spremiti s paševo hčerjo v Novipazar“.

Zdaj je nastalo obče veselje. Ogenj je pokal pod ogromnimi kotli, žene so imele čez glavo dela, da pripravijo častito gostijo, kakor se pristojí za razstanek. Hajduki so vlačili skupaj škrinje in zaboje, drugi so jih odpirali in razmetavali robo, Mladenova kapa pa je služila za mero, po kteri so si merili zlato in srebro na enake dele.

Igor Glavačev pristopi v tej obči zadregi k Aleksu, ter primši ga za roko pelje ga po klancu v neko temno s šumo obraščeno mesto. Mertva je tišina vladala v celi okolici, kajti hruš in truš iz hajdučkega tabora se ni razlegal do tega kraja, ampak edino le šumenje listja je nekoliko rušilo mir.

„Kaj je, Igor, kaj hočeš?“ — vpraša začudeno Aleksi. Al prijatel mu nič ne odgovorí, ampak ojstro gleda Mladenoviča, tako da ta že nekako oplašen postane; zakaj lice Igorovo bilo je nenavadno bledo, ustnice so mu derkljale in oko mu je zdaj nepremično, zdaj pa zopet tako nemirno, kakor se bi mu v glavi mešalo. „Aleksi“ — reče Igor naposled sicer z mirnim, al od notranje bune dergetečim glasom — „Aleksi, ali ne, da ti si moj pobratim?“

„Kaj prašaš?“ — začudi se ta — „si li pozabil, da sva skupaj jedla kruh in sol, in da naji je duhovnik poškropil z blagoslovljeno vodo v znamenje pobratimstva; kaj tedaj dvomiš?“

„Ne dvomim o bratimstvu, ki je pripravljeno žertovati blago, krí in življenje“ — reče Igor; „al jez več tirjam, kakor življenje.“

„Jaz te ne razumem“ — začudi se Aleksi vedno bolj.

„Ne razumeš me ne“ — zareží Igor — „ker me nočeš razumeti. Hočeš me le dražiti?“

„Prijatel, ti si bolan!“ — reče Aleksi mirno — „pojva nazaj!“ — „Ne koraka“ — otrese se Igor — „dokler mi ne govoriš na to, česar te vprašati hočem.“

Aleksi stojí osupnjen o neobičnem obnašanju prijatla; obadva sta dolgo molčala, poslednjič se nekoliko Igor umiri, pristopi bližej k Aleksu ter primši ga za roko prične govoriti z ginljivim glasom: „Aleksi! — pobratim! dobro me slušaj, odkriti hočem ti serce svoje, da vidiš plamen, ki me žene v obup; — jaz ljubim — ljubim hčer paševo — Emiro!“

„Nesrečnež!“ — zaverne Aleksi.

„Al jaz hočem biti srečen“ — odgovorí Igor strastno — „da, hočem, ako bi me stalo tudi življenje. Emira mora biti moja, jaz jo hočem odpeljati iz vaše sredine, in ti mi bodeš v pomoč; kaj ne, pobratim dragi?“

Aleksi se spervega preplaši, potem pa, ne pregovorivši besede, oberne se od prijatla.

„Dobro te razumem“ — reče Igor tiho — „mogel sem si kaj tacega že misliti, ker tvoje gladko lice je omamilo devojko“ — in nadaljivši z gorkoto reče: „ona mi je sama izpovedala“.

„Kaj ti je izpovedala?“ — vpraša berzo Aleksi.

„Ti ni le milo čuti tega?“ — reče Igor z zadušenim posmehom! „Da veš tedaj, ona mi je povedala, da te ljubi. — No, zakaj se plašiš?“

„Zato, ker na kaj tacega nikdar mislil nisem“ — od-

govori Aleksi. „Pa da bi tudi bilo tako, kaka to za mene sramota! Ona je nejevernica, hči paševa; nikdar ne more moja biti.“

„Al moja bode in mora biti moja“ — zagermí Igor.

„Nikdar!“ — reče Aleksi določno — „nikdar ne bo, dokler sem jaz živ.

„Kaj tako? — Vedi toraj“ — zarijove divji Igor — „da preklinjam najno pobratimstvo in zarotim se ti, da se bom maščeval.“

Aleksi prime po pištolah za pasom in hitrih korakov odide, ne pogledaje Igora. Glasna in strašna Igorova kletev spremlja ga, in še iz daljave čul je njegovo rotenje: „Ona bo moja. — mora biti moja!“ (Dal. prih.)

Kratkočasnica.

Francoz jajca valí.

Moj rajnki oče so mi pripovedovali enkrat to-le: V petnajstem stoletji je bil cesar Korl po imenu; imel je nekega Francoza za ministra, kterega je posebno cesarica rada imela. Bil je pa v cesarjevi hiši po tadanji navadi en dvorsk smešnež ali norè (Hofnarr), kterega je cesar zavoljo njegovih šal, pa tudi zavoljo njegove modrosti rad imel. Al ta dva: norè in Francoz se nista mogla terpeti, ker je uni iz Francoza se vedno norca delal. Nekega dné cesarica smešneža hudo okrega. On razžaljen pobegne in cesarski dvor zapustí. Ko ga že štirnajst dni na dvoru manjka, začnejo vsi žlahniki po njem popraševati. Na to cesar vès serdit Francozu zapové, ako on smešneža v 14 urah domú ne pripeljá, mora tudi on cesarsko hišo zapustiti. Francoz, akoravno ne rad, mora vendar iti noreta iskat. Ko pride do njegove hiše, ki je zunaj mesta stala, popraša vratarja, ali je cesarjev norè domá? Odgovor dobí, da je domá, pa nobenega človeka k sebi v sobo ne pustí. Ker je pa ubogi Francoz le prosil in prosil, da bi smel do njega priti, mu je bilo dovoljeno pod prisego molčanja v sobo stopiti. Al čudo — kaj najde? — na sredi sobe je bil velik jerbas, notri je bila slama, na slami 50 jajc, in na njih norè nag sedí, samo enmalo slame po sebi ima. „Za Božjo voljo! kaj pa delaš?“ — ga Francoz praša. „Ti ja veš, da naša gospôda rada pišeta jé; zdaj pozimi pa nobena kokla valiti noče; zato sem sklenil pišeta valiti in jih v cesarjevo hišo nesti.“ Kok, kok, kok! začne zdaj kokati. Francoz ga prosi: „Ljubi moj, pusti to neumnost in pojdi na cesarski dvor, drugač zgubim jaz službo, če več ne, saj za eno uro.“ Al norè odverne: „Oj, gospod! kako ste pač nori; 14 dní že se terpinčím, zdaj bi pa bilo vse zastonj; kaj je meni mar za vašo službo; jez le hočem pišeta zvaliti.“ Ker mu pa Francoz le mirú ne dá, privoli k cesarju iti, pa s tem pogojem, da mora Francoz namesto njega tako dolgo na jajcih sedeti, dokler on nazaj ne pride. Ker drugače ni, se Francoz sleče, počene na jajca in valiti začne. Potem, ko ga norè še poduči, kako mora jajca mešati in paziti, da nobenega ne zdrobi, je odšel na cesarski dvor.

Ko norè na dvor pride, mu grejo vsi naproti in ga prašajo, kje je bil tako dolgo. On je pa štimano odgovoril: „Ako hočete viditi nekaj, česar še nikoli nobeden vidil ni, pojdite z manoj.“ Na to se cesar, cesarica in vsa druga gospôda vzdigne in hití za norétom. Ko do njegove hiše pridejo, vidijo na vratah zapisano: „Veliko čudo!“ Nato norè vrata odpre in na glas zakričí: „Ste že vidili Francoza jajca valiti?“ Velik smeh nastane; vsak je to hotel viditi, kaj da je; pa nagi Francoz s slamnato odejo skoči iz hiše in se zmuzne, da ga nikoli noben več ni vidil na cesarskem dvoru. Še sedaj ni veče psovke za Francoza, kakor je ta, da „Francoz jajca valí“.

Vprašanje.

Ker je bil lani v „Novicah“ poziv naročila na „Vilo slovensko“ za leto 1861 razglašen, od tadaj pa že 5. mesec leta 1861 teče in še nismo ne vidili ne kod brali, naj si bo osnutja ali preklica o „Vilah slovenskih“, se obernemo s prašanjem na „Novice“ *), ako jim je kaj znanega o tem, ali pa na gospod Zakrajšek-a, naj nam pojasnijo, ali imamo še dalje čakati obljubljene knjige, ali ne? kajti nekterim poslanim rečém se bo že pripravni čas raztekel; sicer se poslano po drugi poti na svetlo spravi. E.

Dopisi.

Na Dunaji 31. sušca. H. Б. — Prav imajo, ki pravijo in molijo: „Obvaruj nas Bog naših prijatlov, očitnih sovražnikov se bomo že sami varovali!“ To tudi pri nas na Slovenskem veljá. Očitnih sovražnikov čedalje manj prihaja, ker spoznavajo, da že zdrava pamet najhuje naskakovanje na našo narodnost, na naše pravice obsodi in obsoditi mora, in da se le terde buče na skalnati steni slednjič razbiti morejo, tedaj raji prej pojenjujejo — al tolikanj veča nam je nevarnost po tako imenovanih „dozdevnih prijatlih“, ki na eni strani lížejo, na drugi pa grizejo. Tacih je še na kupe. Eni se skrivajo pod krinko mogočne edine Avstrije, s ktero, češ, se ne ujema po njih mislih ravnopravnost narodska, in da bi lože kratkovidneže preslepili, ne nehajo trobiti, da je tudi vlada višja nemška, — ergo vse mora nemško biti. Drugi čenčajo: Mi spadamo pod „nemški bund“, tedaj moramo češ ali nečeš, tudi Nemci biti, posebno ker bi se potem, odpadši iz ožje zveze z Nemci in njihovo omiko, zamogli poverniti v neko sirovost, ker kdo ni Nemec, ni omikan ali saj se ne more omikati! Še več pa jih je, ki pri vsaki slovenski besedici že „panslavizem“ vohajo ali pa odpad od vere, kakor da bi bili Nemci sami katoličani in bi neko vesoljnost v vseh rečéh „v štantu“ imeli. Eno kakor drugo terditi je neumno, še bolj pa, da bi se strahu, ker je eno ali drugo mogoče in se pri najboljih, najsvetejših rečéh tudi napčnosti godé, že samo zavolj tega svojim pravicam se odrekli in se duševno in telesno umorili, samo da bi drugim ugodno bilo. Čudno, pa vendar le res! Ne moremo si misliti, da je to po naravni poti mogoče, ampak da jih le strast in hudovoljnost k temu žene, torej da nočejo mogočne Avstrije, ker se protivijo krepčanju posameznih delov. Kdor hoče cilj in konec doseči, se mora tudi pripomočkov poslužiti — kdor hoče mogočno Avstrijo, mora tudi po zmožnosti delati, da se posamezni deli ukrepijo. Vsak pa je sovražnik, izdajavec Avstrije, če tudi še tako lepo od nje govorí, kdor narodom njih pravice krati in zabranjuje. Iz verskega ozira pa mislimo, da že prav nič ni treba se temu protiviti in Slovane sploh na sumu imeti, kakor se navadno godí in dela. Vera nas uči zmernost, nam kaže tudi slabe zglede; al zavolj tega nas nikdar ne sili, svoje pravice z nogami teptati, se zatajiti in izroditi, da bi le drugemu všeč bilo; marveč je človek po veri še bolj dolžan, samega sebe spoštovati in svoje braniti ter človeku spodobno živeti, in če to od posameznega že veljá, kolikor bolj pa še mora oveljati pri narodih, da ne nastane dušni in telesni samomor. Tako vidimo vse le količkaj veljavne narode delati. Le birokratično samosilje in njega kreature, bodi si vedno ali nevedno, so v stanu pravičnemu početju nasprotovati in ljudstvo popolnoma vsužiti, ker mislijo, da so si sami sebi zadosti, in ker v človeku druzega ne spoznajo, kakor le ponižnega sužnjika. To pa je ravno napčno in nič ne veljá. V takem duhu, s takim nevrednim namenom so delali zadnje dní posebno na Štirskem, Koroškem, Dalmatinskem itd., da so domorodne može odpravili ter jih s

*) „Novicam“ ni o tej zadevi nič znano. Vred.

takimi in enakimi kosmopoliti nadomestili. Slovenskemu narodu ne pomaga samo od „valute“ govoriti, ali od svobode, kako je lepa, če tistega ne dobi in nima, ki mu je podlaga svobode. Lahko se sicer vse najbolj pravične terjanja začasno pogazé; al ni jih mogoče za vselej, in kolikor dalje se zaderžujejo, toliko huje bo maščevanje in težje poravnanje! Tedaj je skerb modre ne pa zvijačne politike, prave pravične pota nastopiti, srečo in blagostanje napraviti, ne pa ljudstva od brezna do brezna poditi in slednjič nesrečno končati, kar se žalibože večkrat tako rado zgodi! Da je nam Slovanom sosebno nemška politika veliko veliko škodovala, da nas je po veri in deržavi razkosljala in tako rekoč v nejedinost obsodila, kdo more to tajiti? Cesar naš je avstrijansk cesar, ne nemšk, vladar in oče vseh narodov brez razločka — druzega ne potrebujemo, in nihče ga ne sme in ne more druzega terjati, ker bi bil le poguba avstrijanske deržave. Zato je pa tudi slovenskih poslancov sveti namen, pazljivim biti za domačo politiko in za stalno podlago práve svobode, in nikdar prezreti narodnosti, ker le na tej zori bomo spoznali, da so nam dnevi ustavnega življenja napočili in bomo potem z veseljem se dela poprijeli in če Bog dá, tudi srečno dokončali!

Iz Zagreba 31. sušca. X. — Komaj se je razprostirala po zagrebškem mestu vesela novica, da so Nj. Veličanstvo izvolili žl. gosp. Karlna Ulepiča, predsednika višje urbarske sodnije v Zagrebu, za deželnega poglavarja v Ljubljani, so brez poprejšnega dogovora danes snidili se vsi tukaj bivajoči krajnski Slovenci, želeči pervi pozdraviti novega našega deželnega poglavarja in mu srečo vošiti k novemu visokemu poklicu. V imenu vseh nazočih je besedo poprijel gosp. financialni prokurator dr. Regnard, in govoril je tako serčno, da so novi g. deželni poglavar kakor vsi nazoči živo ginjeni bili. Opomnil je gosp. govornik, kako srečne se čutijo sinovi preljubljene naše domovine, da pervi morejo novega njenega poglavarja pozdraviti; omenil je potem mnogoverstnih zaslug novega deželnega poglavarja, kteri je pervi rojeni Krajnc, ki je do časti prispel, poglavar biti svoji ljubljeni domovini. Dostavil je potem gosp. govornik, da je to izvoljenje tudi živ dokaz ljubezni našega cesarja do naše mile domovine, in da to tudi nas zunaj naše domovine služeče Krajnce tolaži, ker to sjajno dokazuje, da vlada svojih vernih služabnikov tudi zdaj in nikdar ne pozabi. Nazadnje je opomnil, da krajnska dežela za gotovo se more nadjati, da bode njeni novi poglavar vse svoje moči daroval pridu in napredku domovine, in sklenil je svoj govor s serčnimi željami v slavo domovine in njenega poglavarja. Blagi deželni poglavar je z ginjenimi besedami se zahvalil za serčni pozdrav in obljubil, vse svoje moči žertovati v prid svoje krasne domovine, ktero iz serca ljubi, in obljubil je, da bo vsakemu, kteri se bo na-nj obernil, karkoli bo mogoče, pripomogel; pristavil pa je še, da so tudi težave in visoke dolžnosti njegovega novega poklica mu dobro poznane, da pa vendar upa, vse zapreke premagati v korist domovini. Bog daj srečo! Dostavim vam pa še to, da vaš novi poglavar v narodnih rečeh najboljše namere ima in da morete vsi, ki se potegujete za pravice slovenske narodnosti, mu s polnim zaupanjem in poverenjem naproti priti.

Celovec. Po cesarskem sklepu od 29. sušca bo dobila koroška dežela spet samosvojno c. k. deželno poglavarstvo in deželni poglavar nam bo baron Franc Sluga, dosihmal dvorni svetovavec pri gornje-avstrijanskem poglavarstvu.

Iz slovenskega Štajarja 29. sušca. „Že dve celi uri premišljujem — je rekel Ludevik XVI., francozki kralj, ko je leta 1793 prišel njegov dobri prijatel Malesherbes k njemu v ječo in mu prinesel strašno novico, da so ga na smert obsodili, — premišljujem, je rekel, ali sem vès čas svojega kraljevanja podložnim svojim po svoji volji storil kako krivico; al najmanjšega kaj mi ne pride na pamet.“ Pravičnega in nedolžnega so vlekli lastni podložni na morišče in ga djali ob glavo. Resnično žalosten spomin! Kar se je Ludeviku XVI. zgodilo pred 68 leti, se je nam štajarskim Slovencom dogodilo pred malo dnevi. Volitve po štajarskih slovenskih hribih in dolinah so končane; al Bog se usmili! kako so iztekle? Vès svet se nam mora smejati — v našo žalost, nevoljo in kvar! Tudi nas nedolžne so lastni domačini zaterli in obsodili, in za prenapetneže in rogovileže razglasili nehvaležni nemškutarji, ki so otroci slovenske matere in radi lovijo kruh po slovenskih miznicah. Kruh slovenski jim je dober in prijeten, beseda in národnost slovenska pa tern v peti! Kdaj smo jim kaj žalega storili, nam ne vejo in ne morejo povedati. Naši volivci so večidel bili medene mehke hruške, iz kterih so gladovne ustnice nemškutarskih škricov poserkali sledno kapljico lastovoljnosti in svobodnega prevdarjanja. Od vseh krajev je takih strupenih čmerlov med volivce priletelo, in kako so malopodučene in nevedne volivce pregovarjali, silili, da volijo po njihovih željah, mi je povedal priča in deležnik neke volitve. Tudi iz terga sv. Lenarta v Slov. gor. sta pribučela seršen in osa med volivce in sta pačila prostovoljnost volitve. Zijali in rogovilili so, da je bilo groza; napisane imena so za herbtom volivcom potikali, da nek prost volivec ni vedil, kde mu glava stojí, ko je prišel na versto za voliti. „Nesem se upal koga drugega voliti — so pravili nekteri — saj ste vidili, kako me je kervavo gledal“. Ako bi ptujci, Angleži ali Francozi do nas toliko sovražni bili, bi se ne čudili, — pa ker so otroci slovenske matere, in ktere redijo persa slovenske zemlje, toliko nehvaležni, je to tako gerdo, nepošteno, nečloveško, da raji peró od sebe veržem, ko da bi nadalje popisoval to početje. F. Š.

Iz Štajerskega. 30. sušca. — ž — Veseli smo dobrega uspeha volitev za kranjski deželni zbor; mi nismo popolnoma srečni bili, kakor smo smeli pričakovati po razvitju narodne svesti. Slovenci so nekaj preveč, nekaj pa premalo zaupni in le razbistrenje uma jih more spraviti na pravo pot, od kodar se ne gleda ne na desno ne na levo. Bog daj nevtrudjivo delavnost našim rodoljubom in dobro voljo vsem rojakom! — Narodi zdaj kaj hitro živijo, in če pomislimo, kam smo v poslednjih 20 letih prišli v narodnem razvitju, nas bode upanje krepčalo še za daljši napredek v prihodnjih létih. Torej Bog in matka! — Prošnjo do g. deržavnega ministra je pri nas v nekterih krajih ves možki narod podpisal, v Gradcu pa razun druzih imenitnih in učenih gospodov vseh stanov tudi c. k. deržavni nadpravnik g. dr. Jožef vitez Waser. Smešno je tedaj, da so na slovenskem Štajerju nekteri uradniki se napenjali zoper razširavce pohlevne prošnje. Gospod, odpusti jim, saj ne vejo, kaj delajo! — Naj nam „Novice“ naznanijo dôbo, kdaj pojde slovensko poslanstvo s to prošnjo na Dunaj, ker se mu hoče tudi iz Štajerskega več gospodov in kmetov pridružiti; tudi bi še se do zadnjega dneva podpisi nabirali. Naša reč ne stojí na tako slabih nogah; le odvažnosti nam še manjka, da stopimo tistim, kteri podkopujejo vedoma ali nevedoma srečo in celó obstanek naše drage mnogojezične Avstrije, krepko nasproti; oni še skoro povsod zvonec nosijo v Frankobrod se oziraje, — cesarski hiši vsigdar zvesti Slovenci pa so preponižni in prekrotki. — Mi štajarski Slovenci vsi zaupamo gospodu knezovladiku Slomšeku in gosp. dr. Janezu Mörtel-nu, rojenemu Slovencu iz Koroškega in drugim pravičnim poslancom, ki imajo serce za pravo narodno srečo. Naloga naših novinarjev pa naj bode, pripravljati pot našim deželnim zborom, da se zvejo naše vroče želje. Naj se toraj loti peresa vsak domorodec, saj imamo „Novice“ in „Ost und West“. Solidarnosti nam je treba avstrijanskim Slavenom, to je, da stojimo eden za vse in vsi za enega, potem bode tudi naša reč obveljala.

Iz Gorice 28. sušca. Za nadomestovavce slovenskih

dežel na Goriškem so izvoljeni v deželni zbor naslednji gospodje: A. Winkler, uradnik v Gorici, in dr. A. Žigon, posestnik v Humskem, za goriško okolico, F. J. Kafol, kaplan na Pečinah, za Tominsko, J. Fabiani, uradnik v Bovcu, za Bovćansko, Černe, posestnik v Tomaji, in Polaj, uradnik v Komnu, za Kras. Zadnjih treh gospodov ne poznamo; milo pogrešamo med njimi verlega domoljuba gosp. Petra Kozler-ja. Bog daj, da bodo za pravično reč in za slovenske okrajne, ktere nadomestujejo, uneti možje! Perve tri pa dobro poznamo, zato lahko rečemo, da okrajne, ki so jih izvolile, morajo zadovoljne biti. So gospodje, za domačo reč in za Avstrijo skoz in skoz uneti, kterim národnost slovenska ni prazna beseda. Slava jim in hvala vsem volivcom! Prepričani smo tedaj, da se bodo v zboru krepko potegovali za vse to, kar nam gré, da se ne bodo premotiti dali od Laškonov, kterih prislovica, bi rekel, je: „Meni vse, tebi — nič“. Pri tej priložnosti ne smemo zabiti, se spodobno oberniti do našega svitlega knezo-nadškofa in milega očeta Andreja Gollmajer-ja s pregorečo prošnjo, da bi tudi oni, ki so z nami, svojimi ovčicami, enake kervi, nas pod svoje krilo vzeli, in kolikor jim bo moč, branili naše domače pravice, naše domače svetinje. Zato Jim bomo gotovo vsi Slovenci na veke hvaležni.

Iz Krasa.

Josipu Samsu na Kozini.

Bog te živi čiški steber,
Korenika korenik!
Bog te živi bramba naša,
Dika najcvetejših dik!
Tebi znano je življenje,
Ki ga tukaj vživamo!
Zatajilo serce tvoje
Domovine oh ne bo!
Znane so ti naše rane,
Pazi, da jih celil boš!
Nate upa rod slavenski,
Ti si skušen, krepek mož!

Glej! Poreč se ti odpira.
Čaka te veljavni zbor!
Tam govori, tam beseda
Bodi sužnosti upor!
Vse oblake, ki nad nami
Zagrinjevajo nebó,
Spodi čez domače gore,
Da nas solnce grelo bo!
Kakor jetnik po dolini
Po planini hrepení,
Tako tudi naše serce,
Svete svobode želí.

Bog te živi! oj branitelj!
To je naš edini glas!
Blagra zdaj je zadnja dôba,
Delaj mož! ne žali nas! Tvoji prijatli.

Iz Ternovega na Notranjskem 29. sušca. Treba se mi zdí, obdolženje v poslednjem listu razjasniti, in ker gré za moje poštenje, mi „Novice“ ne bojo zavergle mojega odgovora. Tako-le je ta reč: Lansko leto mi je gosp. dopisnik iz Suhorja obljubil, da bo celo leto zmiraj pri meni meso jemal. To pa je le poleti storil, zakaj ko je prišla jesen in zima, in so začeli ljudje po vaséh krave pobijati, ni bilo nobenga Suhorca več k meni po meso. Zdaj pa, ko so jenjali ljudje po vaséh krave klati, se je zopet na-me spolnil. Vsak pa lahko vé, da ima mesar po okolišinah v gorkih letnih časih zgubo pri mesu, ker je živina dražja kakor zimske čase. To toraj je bil vzrok, zakaj mu nisem hotel mesa dati. Mesar bi rad tudi takrat meso sekal, kadar ima dobiček, ne samo takrat, kadar mu zguba kaže. Gosp. dopisnik iz Suhorja si je vedil na svoj dobiček gledati, al tudi jaz, oče več otrok, nisem dolžan zapravljati svojega.

M. Krajnc, mesar.

Iz Krope na Gor. 29. sušca. — Gosp. Lovračev je v zadnjem listu popisal našo volitev župana, pa skor tako, kakor da bi ga ne bilo zraven bilo. Ako bi ne bilo vse v redu bilo, bi bila okrajna gosposka gotovo novo volitev ukazala; to spričujejo volitni zapisniki; ravno tako spričujejo zapisniki, do kterega moža so imeli volivci zaupanje, ki je največ glasov dobil, kteri pa so le po srečkanji bili izvoljeni kakor v loterii. Zakaj gosp. dopisnik ni tudi povedal, kdo je bil kriv nespodobnost, ako so se res ktere zgodile. Da se je komu kaka resnična beseda povedala, je res; le to želimo, da bi si jih vsak dobro zapomnil; tako bo prav na vsako stran. Toliko v razjasnjenje — pa brez zamere!

— Srenjčan. —

Iz Ljubljane. K volitvam poslancov v deželni zbor imamo še dostaviti, da so volivci iz Radolce, Teržiča in Kamnika volili gosp. Brolich-a, c. k. svetovavca deželne sodnije, — Kočevje in Ribnica gosp. Janeza Kozlerja, posestnika grajšine ortneške, — Ljubljana gosp. dr. Nik. Recher-ja, tergovca, in gosp. Janeza Guttman-a, župana-namestnika. Grajšaki, kterim je po volitni postavi dana samosvojna volitev, so se snidli 28. dan p. m. v Ljubljani in sledečih 10 poslancov po večini glasov tako-le izvolili: gosp. barona Otona Apfaltern-a, gosp. dr. Karola žl. Wurzbach-a, gosp. barona Antona Cojz-a, gosp. Julija Jombart-a, gosp. barona Antona Kodelli-ta, gosp. grofa Antona Auersperga, gospoda Jožefa Rudeš-a, gosp. Edvarda žl. Strahl-a, gosp. grofa Gustava Auersperg-a in gospoda Antona žl. Langer-ja. Danes (v torek) imate še 2 volitvi biti na deželi in sicer za dotične soseske v Kranji in v Kamniku. Če bomo tù izvoljena dva poslanca še pred natiskovanjem „Novic“ zvedili, ju bomo naznanili na koncu današnjega lista. In tako bojo naše volitve za deželni zbor danes končane, s kterimi moremo v obče prav zadovoljni biti, akoravno milo pogrešamo kake 3 ali 4 može, ki bi bili v deželnem zboru gotovo na pravem mestu. Ako se ozremo na agitacije preteklih tednov in bi hotli popisati vse prizadeve in vse zvijače, s kterimi se je očitno in skrivé ravnalo, bi popisali lahko cele bukve. Al taka je pri takih volitvah po celem svetu, in drugikrat bo menda še vse bolj viharno. Deželni zbor se menda bo začel prihodnjo saboto.

Iz Ljubljane. Spet je „Laibacherca“ v 67. listu prinesla dopis, s kterim očitno kaže, da res misli, da cesarski diplom od 20. okt. 1860 in ustavni patent od 26. svečana 1861 je za vse druge narode, le za slovenski narod ne, in to si priderzne izreči pri nas domá! Ljubeznjivi nje dopisnik iz „Klagenfurt-a“ napada gospod prof. Einšpieler-jev spis, ki ga je v nemškem jeziku pod naslovom „Kärntens Selbstständigkeit“ kot obrambo zoper neko dr. Husatovo psovko v „Klagenfurterci“ spisal. Gosp. Einšpieler je tako jasno dokazal, kaj terja pravica za Slovence na Koroškem, in je vse tako mirno razložil, da le človek, kteremu je strast vès um posmodila in vse poštenje zaterla, se ne sramuje oglasiti zoper resnico, ki je jasna kot beli dan. Mi se ne moremo spušati tù v pretresovanje te pravde; naj bere vsak sam in sodi sam, kaj je pisal prof. Einšpieler, kaj pa dr. Husa, in naj primeri potem, kaj „Laibacherčni dopisnik“ v gori omenjenem listu blodi; le edino to hočemo v karakteristiko „Laibacherce“ povedati, da ona s posebnim veseljem odpera svoje liste takim dopisunom, kteri, ako se zdaj tudi Slovenci oglašajo za svoje pravice vsled oktoberškega ces. diploma, imenujejo to „mit Gewalt(!!) an die Oberfläche gezerrte (!!) Frage“, ktero pa hoče s tem zadušiti, da, kakor slišimo, noče Einšpieler-jevega odgovora vzeti v svoj list. Ako je to res, se vidi spet, da „Laibacherca“ bandero „Gleiches Recht für Alle“ ravno tako visoko nosi, kakor dunajska „Presse“. Al počasi! to ni res! „Laibacherca“ v 73. listu že narodom velike „koncesije“ dela — tedaj tudi slovenskemu narodu, rekoč: „Wir sind diesen Bestrebungen keineswegs feind — obgleich man es von gewisser Seite behauptet — wenn sie in den nöthigen Schranken sich bewegen und nicht im Dunkel der Anonymität betrieben werden“. — „Welche Grossmuth! die muss man loben!“ — moramo reči in vprašati le: kdo da so tisti „Wir“ ali, kakor pri nas pravijo, tiste „vaše gnade“, ki nam hočejo kakor beračem milošnjo deliti in po svoji samojednosti krajšati cesarski diplom, ki nam je, kakor vsem avstrijanskim narodom, slovesno zagotovil pravico? Slovenci in Slovani avstrijanski so v djanji pokazali, da jim je obstoj Avstrije živo pri sercu, in to tudi takrat, ko jo je neka nemška stranka hotla razrušiti v Frankobrodu. Dobro si zapomnite to vi „wir“! Pojte tedaj rakom žvižgat

s svojim natolcevanjem ravnopravnih narodov in nikar ne mislite, da ne vemo, da vam je ravnopravnost, če tudi še tako pohlevna, tern v peti. In kar Slovenci zahtevajo o narodnih pravicah, je odkrito v „Novicah“, v „Slov. Prijatlu“ in v „Glasniku“. Da je vam to „Anonymität“, to pač cela dežela dobro vé, zato pa tudi vi veste tako malo od nje, da Bog pomagaj.

Iz Ljubljane. Dunajski uradni časnik je prinesel za našo, kakor tudi za koroško, salcburžko in sležko deželo veselo novico, da po cesarskem sklepu od 29. p. m., bojo vse te dežele spet dobile svoje samostojne deželne poglavarstva nazaj, ki so jim bile lani vzete. V Ljubljani bo po tem takem spet za krajnsko deželo sedež c. k. deželnega poglavarstva, kakor je popred bil, in rojak naš gospod dr. Karl Ulepič žl. Krainfels, bivši predsednik c. kr. urbarske nadsodnije zagrebške, je izvoljen za deželnega poglavarja. Novi deželni poglavar je celi deželi slavno znan, pa tudi on pozná deželo dobro; svest si tedaj more biti, da mu bo vès naš slovenski narod s polnim zaupanjem naproti pritekel, nadjaje se, da bo tudi on tisto zaupanje skazal narodu in njegovim željam, ki je sedanji čas najpotrebniša véz med vlado in vladanci. Veliko veliko mu bo pomagalo že to, da bo mogel z vsakim človekom po domače se pogovoriti in zvediti od vsakega, kaj mu sercé teží. Rečemo mu tedaj s tem zaupanjem serčni: Dobro došel!

— Gosp. dr. Čuber je bil danes za odbornika mestne županije izvoljen.

Iz Ljubljane. Kdor želí še podpisati večkrat omenjeno peticijo, naj stopi v pisarnico kmetijske družbe v Salendrove ulice.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja 30. sušca. — Danes se raznašajo čudne novíce po mestu. Eni pravijo, da bo minister Schmerling odstopil in da na njegovo mesto stopi Hübner; drugi pravijo, da še več ministrov se je odpovedalo nek zato, ker se je brez njih vednosti Ogrom preveč dovolilo; al nihče še prav ne vé, koliko in kaj. Na mesto bana Šokčevića stopi nek oberstar Preradović. Pa tudi od škofa Štrosmajerja so zlo govorili. Ali je na tem kaj resnice ali ne, ne vemo; to pa je gotovo, kakor „Ost und West“ pravi, da vse so prazne blodnje, kar se je o njegovem potovanji v Pešt govorilo; slavni škof se je čez Pešt in Osek podal domú v Diakovo in se v Peštu celó nič ni mudil in z nikomur govoril.

— Ukaz ministerski od 29. sušca zapoveduje vsled ces. sklepa od 27. sušca in na podlagi §. 13 ustavne postave, da povsod v vseh deželah cesarskih morajo zbori županov in njih odbornikov očitni biti.

— Vsem reservom, ki dopolnijo svojo službo konec junija tega leta, je dovoljeno, že zdaj domú iti. „Militär-Zeitg.“ pravi, da to kaže, da ne bo vojske.

— Deržavno ministerstvo je nek sklenilo, da v videnski bolnišnici ima kontrakt z usmiljenimi sestrami jenjati in one bolnišnico o 6 mescih zapustiti.

— 1. dan t. m. se je začel nov red za vožnjo po železnici med Dunajem in Terstom, in spet se je vpeljal tisti hitri voz, ki se mu berzovlak (Eilzug) pravi.

— Včerajšno noč je bilo več dunajskih časnikov v prepoved djanih zato, ker so naznanile priseżni govor Košutov pred sodnijo londonsko v pravdi zastran njegovih bankovcov, ki jih je na Angležkem narediti dal.

Ogersko. Iz Pešta. Vès svet gleda zdaj na to, kaj bo storil deželni zbor, ki se je imel začeti 2. dan t. m., kteri pa se pred ne bo začel, dokler se cesar avstrijanski kot kralj ogerski v vseh važniših rečéh ne zastopi z Ogri. Ali se pa bo? — to je veliko vprašanje, ker Ogri dosihmal ne za las nočejo odstopiti od pravíc njih stare ustave.

Laško. Nedavno se je novica po svetu raznesla, da so se prednje straže sardinske in avstrijanske armade že zbile; al to ni res. Vendar kar ni danes, se je bati, da bi jutri ne bilo, zakaj Sardinci se ravno tako silno pripravljajo za vojsko kakor lani mesca aprila. Od Garibaldovcov pa se pripoveduje, da neki oddelek tega kerdela je stopil nad Barom na suho. (Bar ali Antivari je terdnjava poleg jadranskega morja v Albanii). Čeravno morebiti to še ni gotovo, se je vendar bati, da bi se kaj tacega ne zgodilo, zakaj vladna „Donau-Zeitung“ je unidan rekla, da Garibaldi namerja na Dalmacijo, kjer je lega zemlje taka, da se ne more blizo doli morja dosti avstrijanske armade postaviti, in da od morske strani se utegne njena prednja stran napasti v tem, ko od zad zdražbo delajo punti v Hercegovini in pa Černigorci.

Iz Rima. V govoru, s kterim so sv. oče papež v skrivnem zboru 18. dan sušca nagovorili kardinale, so z ostro besedo rekli, da se nikdar ne bojo udali temu, kar Italija od njih terja. To so važne besede, ktere dajo dosti misliti Napoleonu in Viktor Emanuelu, in ki so nam ključ k temu, zakaj cesar francozki še zmiraj omahuje med tem, ali bi ukazal svoji armadi Rim zapustiti ali ne.

Rusovsko. Od poljske meje. Kar je car rusovski Poljcom obljubil, jih ni potolažilo, in tudi to ne, da je ministru Muhanovemu slovó dal, ki je bil z dušo in telesom mož starega kopita; čedalje več ljudí se oblači v oblačila žalosti; časniki priporočajo zmernost.

Iz Beligrada. Ker se je že preveč avstrijanskih srebernih šestic nabralo pri nas, je srbska vlada znižala njih ceno. In tako se bojo zdaj šestice spet vernile v Avstrijo, kjer jih nek zlo manjka. — Sliši se, da vsa Hercegovina je odpadla od Bosne. Turki so v velikem strahu, kristjani pa v strašni revšini; kristjani so Turke povsod v mesta zapodili; pri Grahovi so bili Turki strašno tepeni; eno samo noč so čez 1500 ranjenih v Sarajevo prenesli. Zavoljo tega se Turki strašno mašujejo; v Foči so klali ženske in žive otroke nasajali na kole.

Angležko. Minister Palmerston je 28. sušca v Tivertonu govoril tako-le: Notrajni stan Angležkega je dober; ne tako pa stan Evrope, kjer se povsod za vojsko pripravljajo in ker je med vladami dosti navskriž misel. Vendar utegne to poletje še mirno preteči. Veselo je, da se po celi Evropi ustava (konštitucija) čedalje bolj razcveta.

Očitna zahvala.

V ljutomerskem, gornjeradgonskem in ormožkem okraji mi je pri volitvi za štajarski deželni zbor izmed 85 volivcov 39 svoj glas podelilo. Zahvaljujem jim se za to znamenje njih zaupanja do mene ter obljubujem, da, čeravno nisem deželno-zborni poslanec, bodem tudi vprihodnje kot doslej vedno z vsemi svojimi slabimi močmi branil pravice svojih slovenskih rojakov in podpiral srečen razvitek starodavne mnogojezične Avstrije.

V Gradcu dné 26. sušca 1861. Dr. Razlag.

Iz Kranja smo ravno zvedili, da je gosp. Derbič, c. k. kantonski poglavar, — iz Kamnika pa, da je gosp. Toman, moravški tehant, za poslanca v deželni zbor izvoljen.

Listnica vredništva. Gospode, ki nam še niso poslali podpisov peticije, prosimo lepo, naj nam jih pošljejo saj do 12. tega mesca. — Gosp. J. Ž. pri sv. Troj: Taka reč z imenom imenovana potrebuje resnega prevdarka, ali se more tudi vse do kraja spričati. Presodite tedaj in pišite nam.

Kursi na Dunaji 2. aprila.

5% metaliki 63 fl. 25 kr.	Ažijo srebra 49 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 75 fl. 10 kr.	Cekini 7 fl. 7 kr.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.